

Hétköznapok és ünnepek

"E - hesa - ban - da..."

avagy: Mít esznek a gyermekek a fővárosi gyermekotthonokban?

A budapesti gyermek- és ifjúsági otthonok felügyeletét a Fővárosi Polgármesteri Hivatal Művelődési és Sport Szakigazgatási Szerve látja el. Megkerestük Ihász Mártát, a Gyermek- és Ifjúságvédelmi ügyosztály alosztályvezetőjét, hogy megkérdezzük a gyermekotthonokban lakók ételmezéséről.

– *Milyen keretből gazdálkodnak az otthonok?*

I. M.: A nevelőotthonok költségvetési szervek, ennek megfelelően a költségvetésben megállapított összeg áll rendelkezésükre.

– *Az ételmezésre fordított összeg nagysága meghatározott-e, vagy ennek eldöntése az otthon saját hatáskörébe tartozik?*

I. M.: Az otthonok gazdálkodásában az ételmezésre fordított összeg teljesen el van különítve. Az elkülönítés azt jelenti, hogy ebből a keretből sem más dologi kiadások nem fedezhetők, sem például a pedagógusok bére nem fejlesztető. Ez év áprilisától a norma egységesen – tehát korra való tekintet nélkül – 114 forint naponta gyermekenként, ettől azonban plusz-mínusz 20 százalékkal el lehet térni, és az otthonok el is térnek – általában természetesen felfelé.

– *Mire elegendő ez az összeg?*

I. M.: Ez nagymértékben függ az otthon méretétől, hiszen egy nagyobb létszámú otthonban többször 114 forintból tudnak gazdálkodni. A tapasztalat mégis azt mutatja, hogy a kisebb, háziasabb jellegű otthonokban jobb az ellátás.

– *Hányszor kapnak enni a gyermekek naponta?*

I. M.: Napi öt étkezés biztosított: reggeli, tízórai, ebéd, uzsonna és vacsora.

– *Gazdálkodhatnak-e az intézmények? Milyen lehetőségeik vannak az összeg minél jobb felhasználására?*

I. M.: A lehetőség természetesen megvan a gazdálkodásra, de – mint ahogy azt már említettem – költségvetési intézményekről van szó, melyeknek nem ez a fő profilja. A nagyobb konyhával rendelkező otthonok például külső étkeztetéssel is foglalkozhatnak, de ez elsősorban szociális jellegű – tehát a környéken lakó, idős, rászoruló emberek étkeztetését szolgálja –, és nem nyereségorientált. Egy lehetőség, ami inkább a kisebb otthonokban oldható meg, a befőzés.

– *Kihasznlják-e az otthonok a "Szedd magad" akciók nyújtotta árkedvezményt?*

I. M.: Igen, amennyire tárolási kapacitásuk ezt megengedi.

– *Vannak-e gondok az élelem mennyiségével kapcsolatban?*

I. M.: Úgy látom, nem a mennyiséggel vannak bajok a gyermekek ellátásában. Inkább a minőségi problémák kerülnek előtérbe. Ahogy társadalmi szinten, úgy az otthonokban is tapasztalható, hogy a kissé már korszerűbb étkezési szokásokat anyagi gondok miatt újra háttérbe szorítja a hagyományos táplálkozás. Sok zsírt használnak és kevesebb zöldséghez, gyümölcshöz jutnak. A korszerű táplálkozás itt azonban nemcsak anyagi kérdés. Sok helyen a konyhai személyzet szemléletén is változtatni kellene, hiszen amikor ők tanulták a szakmájukat, a modern táplálkozás elve, szabályai még nem voltak ennyire elterjedtek. A másik probléma a gyerekek szükségletei és kívánságai közötti különbség. Ők ugyanis a főzelék helyett szívesebben ennék a kevésbé egészséges édességeket. A gyerekek többsége idegenkedik minden ismeretlen íztől, ételtől.

– *Mit tehetnek az egészséges táplálkozásra, életmódra nevelés területén?*

I. M.: Ezen a területen nagy előrelépés történt. Korábban a KÖJÁL előírásai lehetetlenné tették, hogy a gyerekek foglalkoztató helyiségeibe egy tűzhely bekerüljön. Erre ma már van lehetőség, így a gyerekek megtanulhatnak főzni, sőt, önállóan gazdálkodni, bevásárolni is. Nagyon fontosnak tartanám, hogy megtanulják azt is, hogy abban az esetben sem a zsiroskenyér az egyetlen lehetőség, ha az embernek kevés pénze van.

– *Lehet-e a gyerekeknek egy választott ételük, amit nem esznek meg? Illetve, ha van ilyen, mit lehet tenni, hogy ne maradjanak mégsem éhen?*

I. M.: Ahogyan a családokban, természetesen az otthonokban is elkerülhetetlen, hogy a gyerekek válogassanak. A kisebb otthonokban jobban oda lehet figyelni arra, hogy mi az az étel, amit többen nem szeretnek, és azt ritkábban, vagy egyáltalán nem adni a gyerekeknek. Itt persze megint felmerül az a kérdés, hogy nem mindig azt szeretik a gyerekek, ami egészséges, szükséges. Újabban több intézményben is felállítottak a közös helyiségekben hűtőszekrényeket. Ezekből ehetnek a gyerekek, ha étkezés után még éhesek maradnak, vagy az étkezések között megéheznek.

– *Hogyan zajlik az otthonok gazdasági ellenőrzése? Mi biztosítja, hogy a 114 forint el is jusson a gyerekekhez?*

I. M.: Ez kifejezetten a pénzügyi, revizori ellenőrzés feladata. Ha kimegy egy revizor egy intézménybe, akkor ő azt nézi meg, hogy az alaptevékenység ellátása a pénzügyi mutatókon keresztül hogyan valósul meg.

– *Hogyan ellenőrizhető az, hogy az elkészült ételek eljutnak-e a gyerekekhez?*

I. M.: Ez teljes egészében az intézmény igazgatójának és ételmezési vezetőjének felelőssége. Van olyan szakácsnéni, aki semmiképpen sem nyúlna a gyerekek ételéhez, sőt, inkább az őáltala otthon készített befőttekből, savanyúságból, süteményekből is bevisz a gyerekeknek. Meg kell mondanom azonban, hogy sajnos ennek az ellenkezője is előfordul. Minden esetre az otthonokban dolgozó felnőttek kötelező étkeztetésben esznek.

– *Ez mit jelent?*

I. M.: A csábítás elkerülése érdekében a dolgozóknak a szolgálatuk idejére eső étkezésekre kötelező befizetniük.

– *Az étel minőségének, összetételének ellenőrzése kinek a feladata? Ez különösen fontos az otthonokban élő gyermekek érdekében, hiszen nekik esélyük sincs arra, hogy valahonnan kiegészítést kapjanak. Saját tapasztalataim az iskolai étkeztetésről például elég rosszak.*

I. M.: A Heim Pál Gyermekkorházban működik egy szakorvosi szolgálat. Az ő feladatuk – többek között – az ellátás minőségi ellenőrzése. Azt azonban meg kell mondanom, hogy a legrosszabb intézeti ellátás is nagyságrendekkel jobb az iskolai étkeztetésnél.

A kapun tábla: „Heim Pál Gyermekkorház és Rendelőintézet”. A Fővárosi Gyermekotthonok Egészségügyi Szolgálatának osztályvezető főorvosa dr. Elkán György.

– *Mi is ez a szolgálat?*

E. Gy.: A szolgálat a kórház keretein belül működik, mint önálló osztály. Sajátos helyzetét az adja, hogy nincs ágyhátere, és orvosai területi munkát végeznek.

– *Mi a szolgálat feladata?*

E. Gy.: A fővárosi gyermek- és diákotthonokban lakó gyermekek egészségügyi gondozását látjuk el. Munkánkhoz tartozik a gyermekek évente kétszeri részletes megvizsgálása, az újonnan bekerülők egészségügyi státuszának felvétele, szükség esetén más szakorvoshoz való beutalásuk. A kötelező oltások beadásáról is mi gondoskodunk. Ahol az otthonban belső iskola működik, ellátjuk az iskolaorvosi teendőket. Feladatunk egy másik területe az otthonok közegészség- és járványügyi felügyelete. A tisztaság ellenőrzésén belül különös figyelmet igényel az ételmezési helyiségek ellenőrzése. Az ételmezés területén más feladatunk is van: részt veszünk az étlaptervek összeállításában.

– *Milyen módon szólhatnak bele az orvosok az étlap összeállításába? Létezik-e valamilyen előírás, amely az étel összetételét szabályozná?*

E. Gy.: Ilyen előírás nincsen, útmutatók vannak csak. Az étlapterveket az intézeti ételmezésvezető állítja össze. Az orvosnak azt minden esetben jóvá kell hagynia, azonban nincs utasítási joga, csak tanácsokat adhat. Elsősorban a személyes kapcsolattól függ, hogy mennyire szólhat bele az orvos, és hogy tanácsait mennyire fogadják meg. Előfordul, hogy az étlaptervet csak utólag mutatják meg az orvosnak. Az sem ritka, hogy a már jóváhagyott

terven beszerzési nehézségekre vagy anyagi gondokra hivatkozva változtatnak. Ilyenkor nem tud az orvos mit tenni.

– *Elégnek találják-e a költségvetés által megállapított normát?*

E. Gy.: Keveselljük a napi 114 forintot, kollégáim 150-160 forintot tartának reálisnak. Ez az összeg azonban a táboroztatás, kirándulás esetén 200 forintra ugrik. A norma nem követi azonnal az áremeléseket, így például a tej legutóbbi áremelése miatt az a 114 forint sem ér már annyit, mint korábban.

– *Milyen plusz terheket ró ez a probléma az intézetek gazdálkodására?*

E. Gy.: A megfelelő ellátás érdekében gyakran túllépik a normát, ami viszont gondot okoz egyéb gazdálkodási területeken. Tervezzük egyébként a kapcsolatfelvételt az OÉTI-vel, abból a célból, hogy megfelelő étlaptervek készítésével nyújtsanak segítséget a gyermekotthonokban folyó étkeztetés ideális megoldására. Tartunk azonban attól, hogy ennek anyagi fedezete nem teremthető meg hiánytalanul.

Németh Zsófia